

Fördjupning samhälle

Ekokommun Gotland

Gotland ska bli ett uthålligt samhälle inom loppet av en generation.

Inriktning 2007 – Alla, enskilda och organisationer engageras i arbetet för ett hållbart samhälle. Alla gotlänningar har en realistisk uppfattning om vad ekologiskt hållbar utveckling innebär.

Under 2007 har flera arrangemang på Gotland handlat om att öka kunskaperna om miljö- och klimatförändringar. Al Gores film *En obekvämt sanning* visades i olika sammanhang för en stor del av öns befolkning i början av året, bland annat visades filmen vid kommunfullmäktiges sammanträde i februari. Filmen visades också i många skolor på ön och på biografen Roxy ordnades visningar bland annat för projektgrupperna i Vision 2025.

Den 3 maj hölls ett välbesökt kvällsmöte för allmänheten med temat miljö- och energifrågor, bland annat med inspirationsföreläsning av Svenska Naturskyddsföreningens generalsekreterare Svante Axelsson. Tidigare på dagen hade kommunens koncernledning haft ett möte med samma tema.

Inom ramen för projektet *Klimatresenären*, ett informationsprojekt med stöd från Naturvårdsverket anordnades årets ekodag den 29 oktober. *Klimatresenärens* mål är att få fler att ta buss eller cykel och att därigenom nå ett minskat bilåkande. Kvällens inspiratörer var Renata Chlumska med flera på Wisby Strand. Allmänheten erbjöds gratis bussresa till arrangemanget från olika delar av ön och hem igen efter programmet. Cirka 700 personer kom!

Miljöprojekt

Mer ekologiska livsmedel i kommunens kök

Under 2007 har en miljon kronor avsatts i budgeten för att täcka merkostnaderna för ekologiskt producerade livsmedel. Då dessa medel knappast såg ut att räcka gjordes en fördelning av dessa efter sommaren. Andelen inköpta eko-livsmedel blev 10,3 procent av de totala livsmedelsinköpen för 2007.

Fasa ut oljan ur uppvärmningen

Gotlands kommun har sedan flera år ett aktivt arbete för att ställa om kommunens energianvändning och under 2007 anslöts kommunens fastigheter i Fårösund till det

nya fjärrvärmenätet, där värme levereras enbart från biobränsle. Fastighetsavdelningens mål för oljeavveckling enligt KF beslut från 2006 hade därmed nåtts till 47 procent.

Läget på ön i övrigt

För uppvärmning så har användningen av flis, pellets och andra biobränslen ökat och i stort sett alla tidigare oljeuppvärmda bostäder bedöms nu ha bytt värmekälla. Solvärmearrangingarna blir fler och Gotland fortsätter att ligga i topp som den del av Sverige som har mest solfångaryta per invånare.

Mål: Övergripande handlingsplaner finns för energi, vatten, återvinning, m.m.

Boverket har beviljat stöd till planering för vindkraft. Vindkraftsplanen skall styra lokaliseringen av vindkraft och kommer att ingå som en del i kommunens översiktsplan.

En ny bostadsförsörjningsplan för Gotland för åren 2008–2013 antogs under 2007. Planen innehåller ett avsnitt om ekologiskt hållbart byggande, men inga miljökrav utöver de fall där kommunen upplåter mark eller själv är byggherre.

Under 2007 har det också antagits en ny avfallsplan som ligger till grund för ökad återvinning av avfall och för det nya systemet för avfallsinsamling som successivt kommer att införas.

Mål: Av kommunens fordonspark övergår 5 procent per år från fossila bränslen till alternativa bränslen.

Under 2007 har kommunen ökat antalet inleasade sk flexifuelbilar till drygt 60 i slutet av året, de kan köras på bensin eller etanol, E 85. Av kommunens drygt 300 personbilar är därmed nära 20 procent miljöfordon. Tyvärr har E85-fordonen hittills huvudsakligen gått på bensin, möjlighet att tanka E85 finns ännu inte där fordonen finns.

Läget på ön som helhet

Även Gotland nåddes av den miljöbils-boom i bilförsäljning som rådde i Sverige under 2007. På Gotland var cirka 10 procent av nybilförsäljningen på ön miljöbilar. Vid slutet av 2007 fanns det 172 E85-fordon registrerade på Gotland, av dessa hade 101 kommit till under 2007. Av öns nära 32 000 personbilar är dock bara 0,6 procent miljöfordon.

Internationellt utbyte

Mål: Gotland blir internationellt känt som en bra utvecklingsort för samhällsekologiska försök och deltar i nationellt och internationellt utbyte av kunskaper och erfarenheter på miljöområdet.

Internationell samverkan

Under hösten startade energiplaneprojektet TRANSPLAN där Gotland och flera B7-öar deltar. Målet är samverkan kring energiomställningen mellan olika lokala aktörer. Deltagandet via B7 i Baltic Master, ett Interreg III c projekt om säkerhets- och miljöfrågor i Östersjön har fortsatt under 2007 och fått positiv respons. En grupp från Sveriges Ekokommuner var i Japan på en föreläsningsturné om svenskt miljöarbete och utbyte med en förening för miljökommuner i Japan. Gotland var en av tre kommuner som fick representation i gruppen. Japanska svarsbesök till Gotland har bland annat kommit för att studera miljöpedagogik i skolorna här.

Internationella miljöbesök

På Gotland Ring lanserades Hondas nya vätgasbil under tre intensiva julidagar då motorjournalister från stora delar av världen besökte Gotland Ring. Honda valde Gotland, tack vare både anläggningens och öns miljöprofil. Den amerikanske ambassadören i Sverige, Michael Wood, besökte Gotland i augusti under en studieresa med besök hos och möten med olika lokal bioenergiföretag. Ett franskt TV-team var på Gotland i oktober och gjorde ett inslag om miljö- och energi-projekt för fransk TV.

Utveckling på sikt

Under 2007 har Miljöprogram för ekokommun Gotland varit ute på remiss, med det som styrdokument kommer Gotlands kommun att ta ännu ett kliv framåt i miljö- och hållbarhetsarbetet.

Gröna nyckeltal

Strategier och mål enligt Miljöprogram för Ekokommun Gotland som remissbehandlades 2007, och antogs av kommunfullmäktige februari 2008.

Strategi: Miljöredovisning är integrerad i ordinarie system för ledning och uppföljning. Delmål för miljöförbättringar sätts i varje förvaltnings årliga verksamhetsplan.

Gotland är en ekokommun med målet att bli ett hållbart samhälle till år 2025. De gröna nyckeltalen är relaterade till målen för ekologisk hållbarhet på Gotland.

Hela Gotland

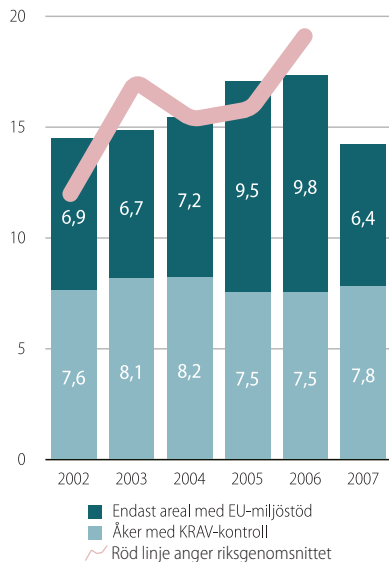
Mål: 20 procent öker i ekologisk odling år 2010.
Mål: Effektiv och klimatneutral energianvändning år 2025

1: Andel åkerareal med ekologisk odling på Gotland

Diagrammet visar hur stor andel åker som har EU-stöd för ekologisk odling, i förhållande till totalt odlad åkerareal på Gotland under åren 2002–2007. Av cirka 85 450 ha åkermark på Gotland brukades 12 148 ha med EU-stöd för ekologisk odling under 2007. Av dessa var 6 654 ha KRAV-godkänd åker.

Andelen åkermark med stöd för ekologisk odling uppgick i hela Sverige 2006 till cirka 19 procent under 2006. Södra Sveriges jordbruksområden har lägre andel än skogs- och mellanbygder. Att jordbruket är ekologiskt innebär bland annat att odlingen sker utan användning av konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel.

Källa: KRAV samt Länsstyrelsen på Gotland

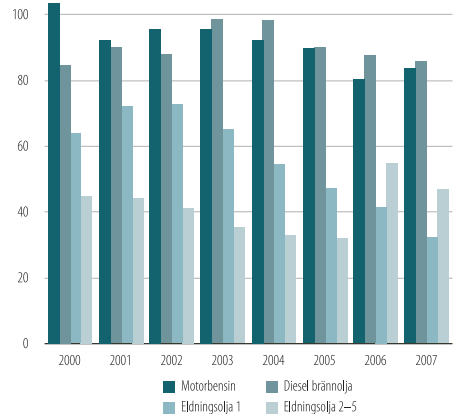

Mål: De klimatpåverkande utsläppen från Gotland minskar varje år. År 2010 ska de motsvara högst 266 000 ton CO₂ per år, exklusive Cementas utsläpp.

2: Koldioxidutsläpp från drivmedel och eldningsolja på Gotland

Diagrammet visar att oljeanvändningen på Gotland har minskat nära 20 procent på 10 år. Minskar gör också den totala användningen av fossila bränslen på Gotland, men ökande produktion i stenindustrin medför ökande processutsläpp av koldioxid från fossil kalksten.

Källa: SCB och Gotlands kommun

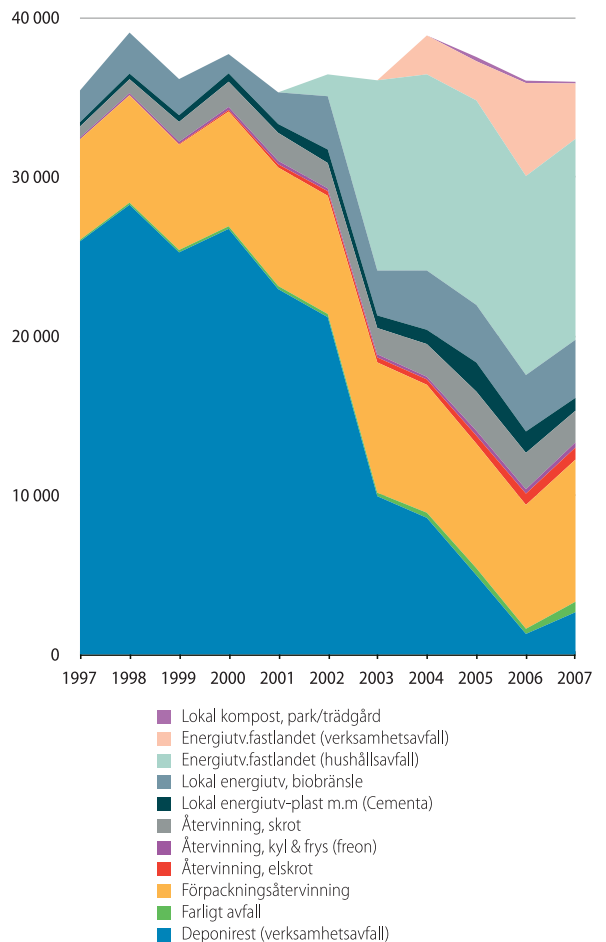
Strategi: Material återanvänds eller återvinns och den energi som omsätts i samhället återvinns så naturresurseffektivt som möjligt.

Mål: Kommunens avfallstaxa premierar avfallsminskning, källsortering för återanvändning och återvinning samt minskning av avfallens farlighet. Mängden grovavfall till deponi minskas.

3: Avfallshantering på Gotland

Diagrammet visar hur avfallshandlingen utvecklats på Gotland. Mängden osorterat hushållsavfall har varit konstant de senaste åren, medan mängderna till deponi minskat och de sorterade fraktionerna ökat. Under 2008 och 2009 införs ett nytt insamlingsystem för avfall på Gotland. Det blir en uppdelning av restavfallet i en brännbar och en komposterbar fraktion. Brännbart avfall kommer att brännas vid Cementas anläggning i Slite.

Källa: Tekniska förvaltningen

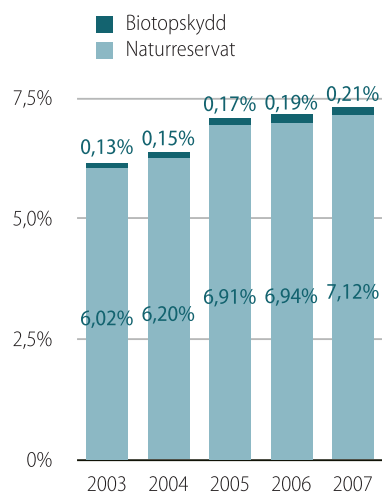

Strategi: Beståndet av Gotlands många särpräglade naturtyper säkerställs.

4: Andelen skyddad natur på Gotland.

Visar hur skyddet av värdefulla naturtyper utvecklas på Gotland genom naturreservatsbildning och biotopskydd. Naturreservaten ökade med drygt 560 ha under 2007 och biotopskydden uppgick till 645 ha.

Källa: Länsstyrelsen

Kommunen som aktör i samhället

Energianvändningen står för en stor del av kommunens negativa miljöpåverkan.

Miljökrav i upphandlingar, bättre styrning av energianvändningen och övergång från olja till biobränslen har gett bättre ekonomi och bättre miljö. Kommunen som stor aktör och föregångare kan bidra till att ny teknik blir känd och får spridning på Gotland.

Mål: Klimatpåverkan från kommunens verksamheter minskar.

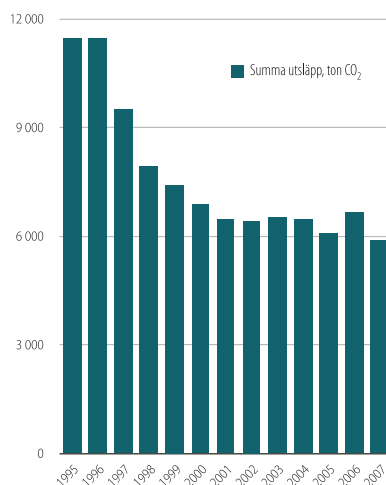
5: Koldioxidutsläpp från fossila bränslen i kommunens förvaltningar.

Diagrammet visar förvaltningarnas årliga utsläpp av koldioxid från olika fossila bränslen i ton CO₂ per år.

Utsläppen av koldioxid från kommunens verksamhet har en minskande trend. Fortfarande ökar dieselanvändning i transport- och entreprenadfordon något. Minskningen av de totala utsläppen fossila bränslen beror på åtgärder i fastigheternas uppvärmningssystem och övergång till biobränslen. Under 2007 konverterades flera oljepannor i enlig-

het med 2006 års beslut att fasa ut olja ur uppvärmningen i kommunens fastigheter.

Källa: Gotlands kommun och GEAB

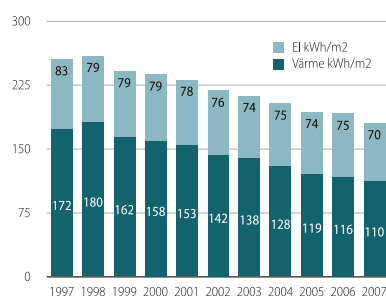

Mål: Kommunens fastigheters energi kartläggs och energieffektiviseras.

6: Användning av el och värme i kommunens verksamhet

El- och värmeanvändningen i förvaltningarnas lokaler blir effektivare för varje år. Det minskade uppvärmningsbehovet beror på målinriktade åtgärder i fastighetsdriften. Elanvändningen är svårare att påverka med centrala insatser. Elanvändningen är beroende av hur mycket varje individ kan vara med och släcka, stänga av och liknande, i detta arbete finns en stor potential. Diagrammet visar värme- och elförbrukning per kvadratmeter och år. Värdena är graddagskorregerade.

Källa: Tekniska förvaltningen

Mål: Andelen ekologiskt producerade livsmedel ökar varje år vid inköp av varor till Gotlands kommun. År 2008 ska de uppgå till 15 procent av inköpsvärdet och andelen ska ha ökat till 25 procent år 2012. För alla livsmedel ska inriktningen vara att modifierade produkter (GMO) undviks.

7: Inköp av ekologiskt producerade livsmedel till kommunens verksamheter.

Under 2007 har inköpen av ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter minskat något jämfört med föregående år, till 10,3 procent. 2007 inleddes med att flera förvaltningar ökade andelen ekologiska produkter i sina livsmedelsinköp, också av vissa varor med jämförelsevis hög merkostnad. Vid halvårsskiftet stod det klart att en miljon i merkostnadsersättning inte skulle räcka till om den positiva trenden fortsatte. Kvarvarande merkostnadsersättning budgeterades därför per förvaltning, i förhållande till deras tidigare inköp av ekologiska livsmedel. Alla förvaltningar var inte beredda att fortsätta med inköpen av ekologiska livsmedel utan garanterad merkostnadsersättning, därför skedde en viss nedgång i inköpen. Det visar vikten av att satsningen med en särskild budget för att täcka merkostnaden för ekologiska varor fortsätter. Köp av ekologiskt producerade livsmedel bidrar till ökad efterfrågan på produkter från en typ av jordbruk som bidrar till att nå flera nationella miljömål, bland annat Giffri miljö, ett av de miljömål som anses vara mycket svårt att nå i Sverige.

Källa: Gotlands kommun

